

Contribuții la elaborarea

MODELULUI OPTIM DE DEZVOLTARE ECONOMICO- SOCIALĂ A JUDEȚULUI IAȘI

Relația optim economico-social național – optim economico-social județean

CREȘTEREA potențialului economico-social al județelor și modificarea structurii dezvoltării lor pe ramuri și domenii, în concordanță cu particularitățile și condițiile existente pe plan local, determină modificări corespunzătoare în cadrul întregii economii naționale. Nu poate fi vorba de o dezvoltare a economiei naționale în afara dezvoltării județelor țării. Situația este valabilă și invers. Dezvoltarea economiei naționale determină modificări corespunzătoare în județele țării, nivelul și complexitatea ei se reflectă în cerințele și direcțiile dezvoltării fiecărui județ. Exprimind această relație dialectică, în expunerea la Congresul consiliilor populare județene din februarie 1976, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „Făurirea socialismului presupune dezvoltarea puternică a forțelor de producție pe întregul teritoriu al țării, într-o concepție

unitară și de largă perspectivă. Numai pe această cale se asigură ridicarea gradului de civilizație a tuturor localităților, lichidarea migrației spre orașele mari, transformarea armonioasă a întregii structuri și vieți sociale“.

ECONOMIA NAȚIONALĂ — UN ORGANISM UNITAR

O ASEMENEA relație de compatibilitate între optimul economico-social național și cel zonal este specific economiei socialiste. Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție este aceea în virtutea căreia economia națională se prezintă ca un organism unitar, pe baza ei se creează condițiile obiective ale armonizării optimului economico-social național cu cel județean.

În țara noastră, studiile și preocu-

pările teoretice și practice pentru dezvoltarea în profil teritorial sint subordonate concepției de ansamblu a dezvoltării economico-sociale. O contribuție deosebită la îmbogățirea teoriei și practicii construcției socialiste în acest domeniu a adus-o partidul nostru. Îndeosebi după Congresul al IX-lea al P.C.R. s-au accentuat preocupările pentru fundamentarea optimurilor teritoriale și integrarea lor organică în optimul general al economiei naționale, amplificându-se și măsurile luate de partid în vederea realizării acestor obiective.

Nu este exagerat dacă spunem însă că teoria optimului economico-social în general, cu deosebire cea a optimului zonal, are încă aspecte asupra cărora literatura de specialitate nu prezintă puncte de vedere unanim recunoscute. În categoria acestor aspecte, de o importanță majoră este relația dintre

supliment

nr. 29/50 1978

**Revista
ECONOMICA**

optimumul economico-social național și cel județean, cu implicații directe asupra criteriilor de optimizare la cele două nivele.

Apreciem în acest sens că teoria optimumului economico-social situează pe primul loc, în economia socialistă, optimumul național. Prin logica ei internă noua orinduire stabilește succesiunea optim economico-socială național — optim economico-social județean. Ca așare, **definirea profilului și structurii economico-sociale a fiecărui județ este subordonată structurii de ansamblu a economiei naționale.** De asemenea, indicatorii privind dinamica dezvoltării trebuie să fie stabiliți în funcție de media pe economia națională, pentru a asigura condiții egale de viață în toate județele țării.

Desigur, profilul și structura economico-socială a fiecărui județ trebuie stabilite și în funcție de particularitățile pe care le prezintă teritoriul județului din punct de vedere al așezării geografice, al resurselor materiale și umane, al tradițiilor. Ele constituie restricții în realizarea modelului optim de dezvoltare teritorială, determinate de condițiile concrete ce pot favoriza sau frâna dezvoltarea teritoriului respectiv. Acestea se pot referi la :

— volumul, natura și calitatea zăcămintelor naturale care pot fi atrase anual în circuitul economic ;

— potențialul hidroenergetic existent, din care puterea instalată a capacităților în funcțiune ;

— resursele de apă ale județului ;

— populația și resursele de muncă ;

— amploarea migrației interjudețene ;

— mărimea și calitatea suprafețelor cuprinse în circuitul agricol, în fondul forestier, piscicol, precum și a terenurilor afectate pentru alte scopuri economice și sociale ;

— capacitățile de producție existente și posibilitățile de extindere ;

— în anumite limite, fără a fi absolutizate, în condițiile concrete specifice, putem include și tradițiile populației locale.

Pe această bază se pot constitui în cadrul județului microzone sau localități cu anumite profile de dezvoltare — industrială, industrial-agrară, preponderent agrară, balneo-turistice etc. Indiferent de condițiile locale, apreciem însă, că, profilul și structura economico-socială a județului, în sensul

optimizării ei, trebuie să realizeze un **grad de complexitate a muncii care să fie în linii generale apropiat de media națională, pentru ca veniturile populației, în medie pe județ, să fie la nivelul mediei naționale.** Acesta este elementul de bază al asigurării unor condiții egale de viață pentru toți locuitorii țării.

CRITERII DE OPTIMIZARE

PENTRU realizarea unui optim economico-social teritorial care să se sincronizeze cu optimumul economico-social național (global), trebuie să fie bine definite criteriile de optimizare la cele două niveluri.

Literatura de specialitate prezintă numeroase criterii de optimizare, fără să existe nici măcar un acord parțial pentru utilizarea unuia sau altuia dintre ele. Încercînd o grupare a punctelor de vedere exprimate de specialiști, ajungem la delimitarea a două tendințe :

a) Specialiștii care abordează economia națională ținînd seama de principiile teoriei generale a sistemelor, deci o tratează ca un sistem complex optimizabil, **sînt pentru folosirea unui criteriu unic de optimizare.**

b) Economiiștii de formație nonmatematică susțin **ideea utilizării mai multor criterii de optimizare**, argumentînd aceasta prin numărul mare și complexitatea fenomenelor și proceselor economice, precum și imposibilitatea încadrării stricte a economiei în anumite funcții și ecuații matematice. Este adevărat că matematizarea economiei presupune o simplificare, în care este însă condiționată păstrarea esenței fenomenelor. Uneori această simplificare poate să ducă la o schematizare a proceselor și fenomenelor economice, rămînînd în afara analizei aspectele calitative ale acestora, care pot să fie foarte semnificative în anumite situații. Acest lucru este valabil atât pentru situația utilizării unui singur criteriu de optimizare, cit și pentru cea a folosirii mai multor criterii, deoarece utilizarea mai multor criterii nu înseamnă altceva decît mai multe optimuri, în funcție de fiecare din criteriile date.

Cele mai multe din obiectiile făcute, la care ne asociem, se referă la punctul de vedere privind utilizarea mai multor criterii de optimizare, deoarece :

— folosirea mai multor criterii, de cele mai multe ori, complică lucrurile și necesită un volum mare de muncă ;

— fiecare criteriu are unele minusuri, care în sistem se adună, ceea ce face să se îngreueze realizarea optimumului național sau județean ;

— de asemenea, unele criterii pot fi substituite cu altele.

Pentru optimumul economico-social național cel mai frecvent este susținut criteriul **maximizării nivelului de trai.** Iar indicatorul care să exprime această optimizare este apreciat a fi **fondul integral de consum**, care cuprinde fondul de consum material plus toate serviciile făcute, direct sau indirect, populației de sectorul terțiar. Acest criteriu fundamental presupune maximizarea atragerii și utilizării resurselor economice, care se constituie în criterii conexe ale criteriului fundamental al optimumului economico-social național. Acestea sînt : utilizarea maximă și eficientă a populației active, a fondurilor fixe și a resurselor naturale.

Cu privire la optimumul economico-social județean, un element esențial în alegerea criteriului de optimizare îl constituie **posibilitatea pe care acesta o oferă pentru încadrarea sa organică în optimumul economiei naționale.** În această concepție optimurile teritoriale, ca și cele de ramură, sînt optimuri relative, a căror sumă este egală cu optimumul național, general. **Ca urmare**, fiecare unitate administrativ-teritorială și fiecare ramură trebuie să maximizeze utilizarea resurselor pe care le au la dispoziție, participînd la crearea fondului de consum maxim la dispoziția economiei naționale, din care, în conformitate cu cantitatea și calitatea muncii, se asigură satisfacerea maximă a nevoilor tuturor membrilor societății.

În același timp însă, unitățile administrativ-teritoriale (județele), trebuie privite ca unități economico-sociale distincte, complexe economico-sociale cu structuri și profiluri proprii

fiecăruia în parte. Într-o asemenea vi-zuine se impune definirea unui crite-riu care să exprime cel mai bine ni-velul participării județului la realiza-rea optimului economic național și satisfacerea criteriului acestui optim.

Logica orientării ne obligă să admi-tem posibilitatea utilizării aceluiași criteriu de optimizare atât la nivelul e-conomiei naționale, cât și la nivelul județului. Realitățile practice înfirmă un asemenea punct de vedere. Maxi-mizarea fondului integral de consum în fiecare județ presupune maximiza-rea atragerii și utilizării resurselor materiale și de muncă în cadrul ace-suia. Or, acest proces se realizează prin deplasări interjudețe și pe seama fon-dului național de dezvoltare economi-co-socială centralizat. Maximizarea a-tragerii și utilizării resurselor, fără să fie scoasă din atribuțiile și competen-țele factorilor de decizie locali, rămî-ne, în primul rînd, o problemă a în-tregii economii naționale și se înfăp-tuiește pe ansamblul economiei. În felul acesta, fiecare județ utilizează, pe lângă resursele de care dispune pe teritoriul său, și resurse ale altor ju-dețe și cedează altora resurse proprii. Astfel, problema optimizării activității economico-sociale în cadrul fiecărui județ este aceea a utilizării depline și cu maximum de eficiență a resurselor de muncă și materiale pe care le are la dispoziție, pentru a contribui cît mai substanțial la satisfacerea crite-riului de optimizare a întregii econo-mii naționale.

Pe această bază apreciem că, la ni-vel județean, criteriul de optimizare poate fi **maximizarea venitului națio-nal**. Acesta poate fi considerat un cri-teriu sinteză, deoarece include toate celelalte criterii de optimizare a activi-tății economico-sociale. Cu toate că are unele inconveniente (nu evidențiază în mod satisfăcător valorificarea muncii trecute, iar volumul în sine nu arată structura și ponderea pe care fiecare ramură o are în crearea sa), venitul național este cel mai sintetic

indicator al eficienței utilizării resur-selor și reprezintă obiectivul primor-dial al planului optim.

Indicatorul pentru exprimarea veni-tului național creat în cadrul județu-lui îl poate constitui produsul net, propus a fi introdus în sistemul acti-vității de planificare în profil terito-rial, prin proiectul de metodologie privind elaborarea unor indicatori sin-tetici care să caracterizeze nivelul dez-voltării economico-sociale a județelor, proiect elaborat de Institutul de plani-ficare și prognoză al Comitetului de stat al planificării.

INTERDEPENDENȚE ÎN DEZVOLTAREA JUDEȚELOR

ÎN DEFINIREA și analiza optimu-lui economico-social județean trebuie avut în vedere „așa cum am subliniat, și faptul că un județ nu poate fi con-siderat o entitate economico-socială închisă, izolată de celelalte județe ale țării, în primul rînd de cele vecine. Pentru fiecare județ se pune problema colaborării cu județele limitrofe, so-luționarea în unele cazuri în comun a utilizării resurselor, chiar și a forței de muncă.

În cadrul acestor raporturi de in-terdependentă există diferențe cu pri-vire la locul și implicit rolul pe care îl are fiecare județ. Sînt localități în cadrul unor județe, așa cum este și municipiul Iași, care, prin nivelul și complexitatea activității pe care o concentrează — industrială, tehnică, culturală, servicii rare cum este învătămîntul superior — își extind influen-ța asupra evoluției unei zone care depășește granițele județului respectiv. Asemenea dezvoltări ale unor centre economico-sociale puternice sînt și un rezultat al rolului pe care acestea l-au avut în decursul istoriei țării, ca și al condițiilor și tradițiilor ce s-au creat în timp în anumite domenii.

Dar aceste dezvoltări concentrate în anumite centre se manifestă și în con-dițiile de astăzi, ceea ce înseamnă că

ele sînt o consecință a cerințelor o-biective ale dezvoltării economiei na-ționale. Practic, există activități econo-mice și social-culturale care nu se justifică a fi amplasate decît în a-numite zone și localități, unde există un nivel corespunzător de resurse, po-sibilități și nevoi, un așa-zis „prag de cerere“, care să impună crearea lor, ținindu-se seama și de distanța pînă unde pot fi eficient distribuite. De asemenea, unitățile de vîrf, puter-nic antrenante, s-au amplasat în con-formitate cu criteriile stabilite de Congresul al XI-lea al partidului, în marile centre industriale și de cerce-tare ale țării. Învătămîntul superior și alte servicii de vîrf ale sectorului terțiar prezintă și ele, din conside-rente amintite, o anumită concentra-re în cadrul unor centre ale țării. A-cesse orașe, care, după expresia cu-noscutului economist francez François Perroux, joacă rolul unor „poli de dez-voltare“ ai unor zone geografice mai mari decît limitele administrative ale județului propriu, sînt centre indus-triale, de servicii rare, de informații științifice, tehnice și culturale și pen-tru alte județe. Ca atare, optimul dez-voltării economico-sociale a județelor care cuprind asemenea centre trebuie să aibă în vedere, să prevadă dezvol-tări care rezultă nu numai din necesi-tățile județului respectiv, ci și ale zo-nelor pe care le influențează.

În sfîrșit, optimizarea activității e-conomice-sociale este un proces per-manent, iar optimul economico-social este o noțiune dinamică spre care en-titatea socială tinde în mod continuu. Ca atare, fiecare pas făcut spre atin-gerea obiectivelor dezvoltării optime creează noi condiții și posibilități pen-tru alte optimuri, ale unor trepte supe-rioare de dezvoltare a economiei na-ționale și a verigilor sale componente — ramurile și unitățile teritoriale.

Prof. dr. Petre MILCOMETE, lector
dr. George MEDRIHAN, lector Vasile
MUNTEANU

Resursele naturale

STUDIAREA resurselor naturale prezintă o importanță deosebită în procesul elaborării modelului de dezvoltare a unui județ, întrucât oferă informații prețioase pentru orientarea structurării producției.

RESURSE DE ROCI ȘI MINERALE UTILE

DACĂ ne referim la județul Iași, vom constata că acesta nu dispune de resurse subsolice variate sau de o importanță economică deosebită. Pe baza cercetărilor geologice, geofizice și geochimice s-au putut contura totuși unele resurse, mai ales de interes local.

Cea mai largă răspândire pe teritoriul județului o au **argilele**, utilizate îndeosebi la fabricarea cărămizilor și a produselor ceramice. Rezervele de argile depășesc nevoile județului. Sînt necesare însă noi studii pentru cunoașterea tuturor tipurilor de argile care ar putea avea utilizări industriale mai valoroase. Cît privește **nisipurile**, îndeosebi cele de vîrstă sarmatică, din sud (de Bîrnova, cu cele mai mari rezerve, în strate de 8—10 m grosime) și nord-vest (Sirețul — Vinători), sînt folosite pentru ceramică, cărămizi, mortare și pentru drumuri. Parte din aceste nisipuri pot fi folosite la fabricarea sticlei colorate și de ambalaj. Se fac încă studii pentru utilizarea lor în industria metalurgică. Alte rezerve de nisipuri pentru construcții se mai întîlnesc în șesurile văilor Prut, Siret, Moldova, cît și în terasele acestora, inclusiv cele din terasele văilor Jijia — Miletin și Bahlui — Nicolina.

O mare răspîndire au **calcarele și gresile** în vest și nord-vest (podîșul D. Mare : Deleni — Sticlăria Stroești — Ruginoasa) și în sud (Podîșul Central Moldovenesc : Dobrovăț, Schitu Duca, Scheia, Tansa, Tibana, Răducăneni); ele sînt folosite ca piatră fasonată pentru diferite construcții, fundații de șosele, diguri, ziduri de sprijin ș.a. În D. Mare cît și în Podîșul Central Moldovenesc există rezerve importante de piatră bună îndeosebi pentru modernizarea șoselelor. Tot în construcții sînt folosite **pietrișurile și nisipurile aluviale**, care se întîlnesc în văile rîurilor Siret și Moldova, și, într-o mai mare măsură, pe văile Prutului (în albia și terasele sale), Bahluiului și Jijiei (numai în terase). Cele mai importante rezerve de pietriș și nisip grosier de rîu le întîlnim în luncile rîurilor Siret (Lespezi, Lunca-Paşcani, Stolniceni-Mogoșești) și Moldova (Timișești — Boureni — Miroslavești). Odată cu construcția unor baraje pe rîurile Prut (la Stîncă — Costești s-a și închis cursul Prutului), Siret și Moldova, se vor produce importante transformări cu privire la regenerarea balastierelor cu noi aluviuni în perioadele apelor mari și la viituri. Vor trebui găsite noi rezerve de agregate de rîu și altă piatră din Carpații și Subcarpații Orientali.

RESURSE DE APĂ

SUB ACEST raport teritoriul județului Iași este, în cea mai mare parte, deficitar, excepție făcînd doar partea de vest (zona Siret — Moldova) și est, zona văii Prutului. Pornindu-se de la această situație s-a elaborat un plan de gospodărire a apelor, pe bazine hidrografice, pentru a se compensa lipsurile dintre bazine prin crearea unor lacuri de retenție (lacul de baraj, de pe Prut, Stîncă-Costești, a și intrat în funcțiune, apoi lacurile ce se vor crea pe Siret și Moldova, unele începînd chiar din 1979—1980).

O primă rezervă, de apă, în general, săracă, dar cu multiple valorificări, o reprezintă **apele subterane**.

La cea mai mare adîncime, legate de platforma cristalină, la peste 1100 m sub orașul Iași, apare o pînză de apă (cu o puternică mineralizație și cu caracter radioactiv) care încă nu și-a găsit o valorificare economică. În stratele marine (silurien și miocene) mai de suprafață apar alte pînze de ape minerale, probabil cu caracter lenticular, cloruro-sodice, sulfuroase, bromo-iodurate, bicarbonatate, calcice și magneziene, în general cu debite mici, utilizate cu mare eficiență în balneologie (Nicolina — Iași). În depozitele sarmatice, aproape de suprafață, apar uneori izvoare minerale sulfuroase, magneziene și sodice, ca la Copou-Iași, Strunga, Băiceni — Cucuteni, Pîrcovaci — Hîrlău și Răducăneni. Unele din aceste izvoare sînt utilizate în scop balneologic (Strunga), altele sînt luate în evidență pentru a fi utilizate în viitorul apropiat. În partea de vest a județului, prin foraje, s-au interceptat și unele pînze de apă dulce (Ruginoasa, Pașcani), cu perspective de viitor.

O mare răspîndire pe teritoriul județului, au **apele freactice**, care constituie o rezervă importantă de apă pe plan local. Aceste rezerve de apă, în general de bună calitate, le întîlnim în baza șesurilor rîurilor Moldova și Siret și, mai ales, în albiile vechi îngropate sub aluviuni grosiere (la 6-15 m adîncime), cît și în terasele acestora. De asemenea, pînze de ape dulci mai întîlnim la baza platourilor alcătuite din calcare și gresii sarmatice din vestul și sudul județului. Ape potabile, de o calitate admisibilă, mai întîlnim la baza teraselor văilor Prut, Jijia — Miletin și Bahlui — Bahluiet. În baza șesurilor Prut, Bahlui, Jijia, Miletin apele freactice sînt numai parțial potabile, deoarece sînt sulfatate, cu o duritate mare și conțin fier peste limita admisibilă. În schimb, pot căpăta și alte utilizări în economia teritoriului. Și în aceste șesuri e bine să se capteze, cu precădere, cursurile de ape subterane de pe vechile albi îngropate sub aluviunile actuale.

Apele de suprafață aparțin la două bazine hidrografice — Siret și Prut. Rîurile Siret, Moldova și Prut au asigurată o scurgere permanentă și cu debite medii anuale apreciabile (Prutul 80 m³/s, Siretul 33m³/s, Moldova 31m³/s),

apoi Jijia 2—7m³/s și Bahluiul 0,4—2,28m³/s*). Afluenții acestora, în perioadele secetoase, își opresc scurgerea aproape în totalitate. Primăvara se scurg pe riurile județului aproape 50% din debitul anual. Pentru a se acoperi rezervele de apă necesare economiei județului, cit și pentru combaterea inundațiilor și a excesului de apă din șesuri, s-au realizat numeroase lacuri de retenție (Podul Iloaiei, Tansa-Belcești Plopi, Ciric I și II, Ciurbești-Iezăreni, Cucuteni, Aroneanu ș.a.), altele fiind în curs de execuție (Pircovaci-Hirlău, Cotu Domniței, Țigănași, Sirca, Hălțeni, Tungujei ș.a.). În acumulările ce se vor executa până în 1980 se vor obține rezerve de apă de circa 227 000 000 m³, iar până în 1990, în alte 16 lacuri de retenție, se vor acumula 684 000 000 m³ apă. Se vor crea canale de derivație a apelor Siretului în Bahlui și Birlad, iar acumulările din valea Prutului vor completa deficitul de apă din bazinele Jijiei și Bahluiului inferior. Prin aceste lucrări hidroameliorative, în curs de executare, se vor scoate de sub inundații 88 000 ha. În lunca Prutului aceste lucrări hidroameliorative sînt foarte avansate și în curînd cele peste 70 000 ha, din această zonă, vor putea căpăta o utilizare superioară. Asemenea lucrări au început să se execute și pe celelalte riuri mai mari (Jijia). Pe lângă ameliorarea terenurilor agricole, asigurarea deficitului de apă, combaterea inundațiilor și a excesului de umiditate din solurile luncilor, se vor obține și unele cantități de hidroenergie.

SOLURILE — POTENȚIALUL LOR DE FERTILITATE

MĂSURILE de ameliorare depind de potențialul natural al diferitelor tipuri de soluri, de posibilitățile tehnico-științifice de intervenție și de destinația utilizării lor.

Dintre solurile cu potențial natural ridicat menționăm pe cele cernoziomice; ele ocupă peste 90 000 ha, fiind utilizate, cu foarte bune rezultate, pentru culturile de cîmp, sfeclă de zahăr, floarea soarelui, viță de vie și chiar pomi fructiferi. Ele au nevoie de cantități moderate de îngrășăminte, iar în perioadele secetoase trebuie irigate.

Solurile cu potențial natural moderat sînt reprezentate de solurile de pădure (cenușii, brune, podzolice), rendzinele, cernoziomurile subțiri de pantă supuse eroziunii moderate, cernoziomurile carbonatice și solurile aluviale — ele ocupă o suprafață de peste 110 000 ha. Pentru solurile de pădure se impun, pe lângă îngrășăminte (mai ales organice), și amendamente calcaroase. Sînt favorabile culturilor de cartofi, secară, lucernă, trifoi, griu și soiuri de porumb timpuriu. Rendzinele sînt favorabile plantațiilor viti-pomicole, pădurilor și pășunilor. Nu ridică probleme ameliorative deosebite.

Cernoziomurile de pantă și carbonatice de pe versanții erodați au, în general, un nivel slab și mijlociu de fertilitate naturală. Se impun măsuri ameliorative și agrotehnice antierozionale. Solurile aluviale, cu potențial, în general, de fertilitate naturală moderată, au nevoie de îngrășăminte organice și minerale, îndiguiri contra inundațiilor și irigații în perioadele secetoase.

* Aceste valori medii corespund perioadei scurgerii libere fără locuri de retenție din amonte.

Din categoria solurilor cu potențial de fertilitate naturală scăzută fac parte regosolurile, solurile cu exces de umiditate și sărăturile, pentru care se impun măsuri speciale de ameliorare.

Datorită puternicei fragmentări a reliefului județului, peste 68% din suprafața agricolă este supusă degradărilor prin eroziuni, alunecări, exces de umiditate, salinizări și altele. În cadrul planului de ameliorare și combatere a terenurilor degradate, până în 1980 se vor termina lucrările de îmbunătățiri funciare pe 20—25% din întreaga suprafață afectată de degradări. În luncile principalelor riuri se desfășoară lucrări de mare amploare pentru scoaterea terenurilor de sub inundații și exces de umiditate (în lunca Prutului și parțial, în lunca Jijiei). Lucrări de mare amploare, pentru consolidarea versanților cu alunecări, s-au executat și sînt în curs de execuție în cadrul orașului Iași și împrejurimi. Plantațiile viti-pomicole de pe versanți au fost orientate paralel cu curbele de nivel și în parte s-au executat și agrotetase. Sub acest raport județul Iași este un veritabil șantier.

ALTE RESURSE NATURALE

PE LÎNGĂ resursele naturale amintite se mai pot semna și cele de vegetație și faună. Pădurile de foioase ale județului (stejar, gorun, fag, carpen, tei ș.a.) ocupă relieful mai înalt din sud și vest, pe o suprafață de peste 90 000 ha (16-17%). În perspectivă se urmărește mărirea suprafeței pînă la 20% și o îmbunătățire a esențelor lemnoase pe seama carpenului și creșterea procentului de conifere. Se pune un accent mai mare pe o valorificare superioară a plantelor melifere, a fructelor și semințelor din păduri, cit și a plantelor medicinale. Se urmărește, de asemenea, o îmbunătățire a compoziției floristice a paștilor și finețelor naturale care ocupă o suprafață de peste 25%.

În afară de clean, scobar, biban, mreană, din apele Moldovei și parțial în Siret mai semnalăm prezența somnului în riul Prut. În schimb, în lacurile de acumulare întîlnim diferite specii de crap de mare valoare economică. Fauna cinegetică a județului este, în general, săracă în specii productive și numeroase.

O problemă care atrage atenția întregii lumi civilizate este aceea a protecției mediului înconjurător și a păstrării echilibrului ecologic în natura pe care o transformăm pe baza unor planuri științifice de exploatare a resurselor naturale. În acest sens, la nivelul județului Iași există o comisie de specialiști care se ocupă de urmărirea și îndrumarea protecției mediului înconjurător.

În concluzie, județul Iași este unul din județele cele mai sărace în resurse naturale, îndeosebi resurse subsolice, apă, resurse energetice. Aceste elemente determină ca în județ să se dezvolte cu precădere ramurile industriei și activitățile care necesită consumuri reduse de asemenea resurse. Pe de altă parte, cum solurile sînt în bună măsură afectate de degradări, se impun în continuare măsuri de utilizare rațională a resurselor existente și de ameliorare a terenurilor degradate.

Prof. dr. doc. Constantin MARTINIUC

OPTIMIZAREA UTILIZĂRII RESURSELOR DE MUNCĂ

ELABORAREA modelului optim de dezvoltare economico-socială a județului Iași impune, între indicatorii fundamentali și restricțiile esențiale, o analiză temeinică a populației în dinamica și structura sa. Aprofundarea unei asemenea analize este determinată de numeroși factori din rindul cărora menționăm incidențele dintre economie, populație și calitatea vieții puse în valoare de teoria și practica demoeconomică, caracteristicile politicii demografice și economice în România și, în fine, specificitatea structurii și dinamicii populației din această zonă.

DINAMICA POPULAȚIEI

MODEST IN ZĂCĂMINTE ale sub-solului puse în valoare, județul Iași se înscrie printre zonele cu un bogat potențial în resurse de muncă, o densitate ridicată — 133,3 locuitori pe km² la recensământul din 5 ianuarie 1977 față de 90,8 locuitori pe km² media națională, o structură de vîrstă favorabilă (populația pînă la 30 de ani reprezentînd 58,8%, iar pînă la 40 de ani 69,2%), o natalitate de 24,4‰ și o mortalitate de 7,3‰, înregistrînd în anul 1977 cel mai mare spor natural dintre județe — 17,7‰, aproape dublu față de nivelul pe țară, ceea ce asigură un mare volum de forță de muncă.

Analizele întreprinse de colectivul pentru studierea evoluției structurii populației în vederea elaborării modelului optim de dezvoltare economico-socială a județului Iași conduc la concluzia că în următorii 15—30 de ani, deși sporul natural va continua să devanseze media națională, se conturează un grup de tendințe noi, și anume:

1) **Aplatizarea curbei** care descrie evoluția sporului natural și, strîns legat de aceasta, diminuarea coeficientului de fertilitate, creșterea vîrstei medii la căsătorie, reducerea numărului de copii pe o familie de la o generație la alta.

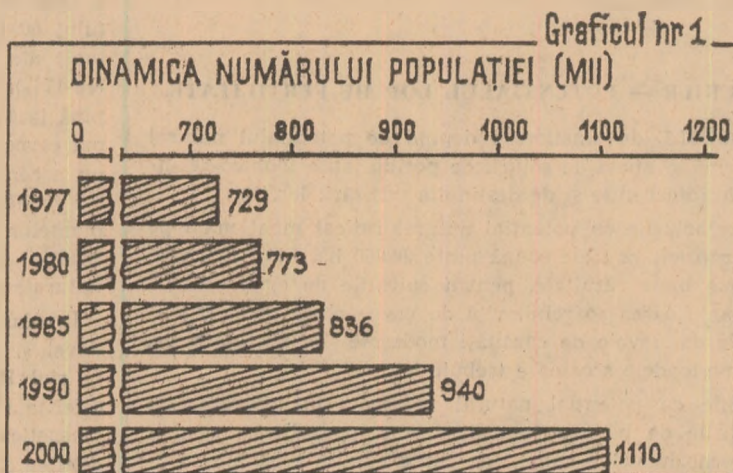
2) **Diminuarea perioadei de activitate** și drept rezultat a proporției forței de muncă active în totalul popu-

lației și a timpului de muncă disponibil, ca urmare a creșterii duratei de școlarizare în urma generalizării învățămîntului obligatoriu la 10 ani și trecerii în perspectiva viitorului cincinal la 12 ani, orientarea în prezent a 50% din absolvenții treptei I spre treapta a II-a de liceu și a unei bune părți din diferență spre cursuri de calificare, creșterea procentului tineretului cuprins în învățămîntul superior și a personalului muncitor la cursuri de ridicare a calificării și reciclare, diminuarea proporției pensionarilor chemați să-și continue activitatea, reducerea săptămîinii de lucru.

3) **Deplasarea unui număr de cadre**, îndeosebi tinere, în alte zone din țară,

atenuarea sporului natural, creșterea longevității generale și, în primul rînd, feminine, va determina pe termen mai lung modificări în structura pe vîrste a populației din țară.

Luînd în considerație aceste tendințe și pe baza metodologiei clasice, estimăm creșterea populației județului Iași de la 729 mii locuitori la recensământul din 5 ianuarie 1977 la 773 mii în 1985, 940 mii în 1990 și 1109,8 mii în anul 2000 (graficul nr. 1). Neglijînd soldul migratoriu — care, de fapt, nu este de neglijat — rezultă în aceste condiții că populația activă, disponibilă pentru a lucra, se va ridica la 333 mii persoane în anul 1980, 360 mii în 1985, 382,0 mii în 1990, 444,0 mii în anul 2000.

GRADUL DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ

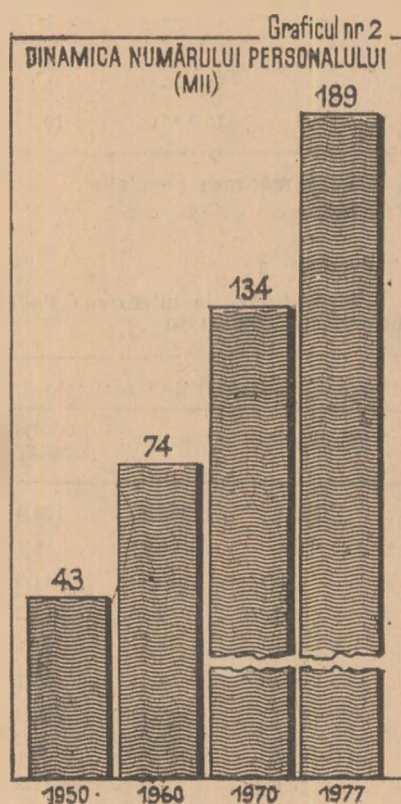
ANALIZA statistică a dinamicii locurilor de muncă create în unitățile de stat din județ evidențiază sporirea numărului personalului muncitor odată cu dezvoltarea industriei, construcțiilor, învățămîntului, serviciilor în ansamblu. Numărul personalului a crescut de la 43,1 mii în anul 1950 la 73,6 mii în 1960, 134 mii în 1970 și 188,9 mii în 1977, revenînd în medie peste 5 mii locuri de muncă noi pe an în întreaga perioadă 1950—1977, cu o tendință de ridicare în viitor. Prognozele pentru următorii ani conduc la

estimarea numărului personalului muncitor la 201 mii pentru anul 1980, 264 mii pentru 1985, 298 mii pentru 1990 și 380 mii pentru anul 2000.

În ansamblu se cere evidențiat faptul că, chiar în condițiile dinamismului pronunțat al dezvoltării producției din județul Iași, al cărui ritm devansează sporul național anual, nivelurile indicatorilor de bază care reflectă numărul personalului muncitor din unitățile de stat, numărul celor din mediul urban, fondurile fixe etc., care revin la 1000 locuitori, continuă să fie inferioari mediei pe țară. Depășirea acestei stări ține de devansarea în continuare a ritmurilor naționale. În acest cadru, ar fi

utilă introducerea în planificare nu atât a producției și a investițiilor pe județ, date fiind diferențele de populație, ci la mia de locuitori din fiecare zonă.

Alături de industrie și servicii, al doilea mare debușeu de locuri de muncă îl constituie agricultura cooperatistă. Dezvoltarea bazei tehnico-materiale, îmbunătățirea organizării muncii, exinderea sectoarelor intensive, a complexelor agricole de tip industrial, au determinat reducerea an de an a populației ocupate în această ramură. Pe baza extrapolării unor înregistrări sociostatistice, apreciem diminuarea populației ocupate în agricultura cooperatistă a județului de la 137 mii persoane în 1970 la 122.8 mii în 1977, 72 mii în 1980, 63 mii în 1985, 53 mii în 1990 și 43 mii în anul 2000.

Raportînd forța de muncă ocupată în unitățile de stat și cooperativele agricole la populația activă, rezultă a număr de oameni disponibili. Disponibilitățile sînt în realitate mai mari datorită faptului că țărani cooperatori lucrează un număr relativ mic de zile,

ca urmare a unei insuficiente diversificări a activităților.

Starea economică din unele C.A.P. în care se înregistrează încă un nivel scăzut, adeseori sub 10 000 lei pe an, al productivității muncii, și de aici, nivelul mai redus al cîștigurilor, ca și sezonabilitatea activității în această ramură ca urmare a slabei dezvoltări a sectoarelor complementare, fac ca un număr de oameni, îndeosebi bărbați, să părăsească satul în perioada primăvară-vară-toamnă, adică în timpul muncilor agricole, îndreptîndu-se spre unități agricole de stat din alte județe, șantiere de construcții, servicii etc. Așa se explică faptul că deși zona are excedent de potențial uman, consemnează, în agricultură, în perioadele de vîrf ale campaniilor, lipsă de forță de muncă.

Un indicator specific care exprimă acest fenomen îl constituie extinderea rapidă a tipului de gospodărie rurală cu resurse mixte de venituri de genul agricultură-industrie, agricultură-construcții, servicii etc. În același timp, o parte din potențialul disponibil, de regulă tineretul, după absolvirea treptei I de liceu — dată pînă la care apreciem că se investesc de către familie și stat oca. 98 mil lei pentru fiecare individ — se îndreaptă spre alte zone ale țării, de regulă dezvoltate, „finanțînd” astfel afirmarea potențialului acestora.

Este dificil să se aprecieze dacă aceste fenomene se vor atenua în viitor, deoarece dezvoltarea bazei tehnico-materiale, modernizarea agriculturii, îmbunătățirea organizării producției și a muncii asigură o creștere sistematică a productivității în această ramură, avînd tendința de a depăși, ca ritm, sporul anual înregistrat în industrie. Pe această bază va avea loc eliberarea, în continuare, a noi contingente de oameni din agricultură. De aici putem ajunge ușor la propunerea ca, în scopul omogenizării economice a țării — bază a procesului de omogenizare socială — **amplasarea viitoarelor obiective pe județe să se facă în mai mare măsură pornind de la resursele de forță de muncă.** Este cunoscut faptul că în politica de repartizare a forțelor de producție în teritoriu se aplică un sistem mixt de indicatori economici și sociali, care vizează efecte imediate și de perspectivă. Într-un asemenea cadru, pentru județul Iași ar tre-

bui să-și facă un loc mai puternic factorii sociali și demografici raportați atît la cerințele prezente, cit și la cele viitoare.

Abordarea unor asemenea criterii este susținută și de problematica de structură a forței de muncă din această zonă. După cum este cunoscut, peste 50% din totalul populației și al forței de muncă îl formează femeile. Ponderea acestora în totalul personalului muncitor se ridică abia la 36,5% în 1977, cu tendința de a ajunge la 36,8% în 1985 și 37,2% în 1990. Se observă că ponderea femeilor ce lucrează în ramurile neagricole continuă să fie modestă și în perspectivă, fapt recitat și din unele investigații întreprinse la unitățile economice existente. În același timp, forța de muncă din agricultura cooperatistă va continua să se feminizeze. Evitarea unor structuri defavorabile solicită măsuri economice, politice, juridice, culturale, capabile să rețină aici o parte a tineretului, îndeosebi bărbații. Altfel, menținînd tendințele actuale, ar fi posibil ca încă în acest secol să asistăm în zona Iași la o penurie puternică a forței de muncă masculine și la un mare excedent de forță de muncă feminină. De aici, facem propunerea ca în elaborarea modelului optim să se albe în vedere posibilitatea creșterii numărului de locuri de muncă specifice femeilor, atît pe seama unor investiții noi, cit și a transferării bărbaților de pe meserii care pot fi exercitate de femei și, în egală măsură, dezvoltarea serviciilor care să degrezeze femeia de sarcini strict gospodărești.

MOBILITATEA POPULAȚIEI ȘI PREGĂTIREA FORȚEI DE MUNCĂ

ASA CUM este cunoscut, dezvoltarea industrială a municipiului Iași și nivelul economic modest al localităților limitrofe, ca și gradul de atracție exercitat de funcțiile sale multiple (centru universitar, cultural, științific, medical etc.), a determinat sporirea populației de la 94 de mil locuitori în 1948 la peste 300 mii în 1978. Extrapolarea tendințelor actuale conduce la concluzia că Iașul va continua să crească cu

dr. Al. FLOAREȘ

(Continuare în pag. 13)

Investițiile, factor determinant al formării de noi centre urbane

FAURIREA societății socialiste multilateral dezvoltate presupune realizarea unei dezvoltări economico-sociale echilibrate nu numai la nivelul județelor, ci și în interiorul fiecărui județ. În acest sens, Programul partidului prevede că, în perioada 1976—1990, „se vor crea circa 300-400 noi centre orașenești, urmînd ca, în jurul orașelor existente și a celor noi, să graviteze toate localitățile rurale”.

În actualul cincinal, în județul Iași se conturează 5 noi centre urbane — Belcești, Podul Iloaiei, Răducăneni, Țibănești și Vlădeni. Prin realizarea acestui obiectiv, structura rețelei de localități din județ va deveni mai echilibrată. Numărul mediu de sate ce revine la un oraș se va reduce de la 105 în 1975 la circa 47 în 1980. Creșterea densității rețelei urbane va influența deosebit de favorabil asupra întregii dezvoltări economico-sociale a județului, asupra condițiilor de muncă și de viață asigurate populației din această parte a țării.

Formarea noilor orașe, în prezentul cincinal, a devenit un obiectiv principal al orientării investițiilor în profil teritorial, deoarece transformarea fiecărui centru comunal într-un centru urban microzonal necesită crearea mai multor unități economice și social-culturale, precum și dezvoltarea corespunzătoare a fondului de locuințe și a rețelei tehnico-edilitare. Desigur, orientarea investițiilor se realizează în strînsă legătură cu structura rețelei de localități din fiecare județ. După cum se știe, județul Iași are numai patru orașe — Iași, Pașcani, Hîrlău și Tg. Frumos, însă cuprinde o rețea numeroasă de sate. În aceste condiții, pentru cincinalul 1976—1980 s-a impus asigurarea unei dinamici mai înalte a investițiilor în orașele Pașcani, Hîrlău și Tg. Frumos, precum și în cele 5 centre comunale prevăzute a deveni orașe. Ca urmare, în structura investițiilor pe profilul administrativ-teritorial al județului s-au conturat unele modificări față de cincinalele anterioare (tabelul nr. 1).

Se observă că, în actualul cincinal, în ansamblul investițiilor efectuate în orașele existente, se reduce ponderea municipiului Iași în favoarea celorlalte orașe, iar din cadrul investițiilor realizate în comune se detașează ponderea celor destinate orașelor în formare. O asemenea orientare a investițiilor, continuată în cincinalele viitoare, va asigura dezvoltarea mai echilibrată a rețelei de orașe pe cuprinsul județului.

În fiecare microzonă a județului Iași, investițiile efectuate în prezentul cincinal sînt concentrate îndeosebi în centrul comunal prevăzut a deveni centru urban polarizator pentru microzona respectivă. În cadrul microzonei Podul Iloaiei (unde procesul de conturare a viitorului oraș este mai avansat), tendința menționată se manifestă conform datelor din tabelul nr. 2.

Volumul investițiilor prevăzut de actualul cincinal pentru microzona Podul Iloaiei se ridică la 564,3 milioane lei, reprezentînd 2,4% din investițiile totale ale județului. Orientarea preponderentă a investițiilor din microzonă pentru formarea noului centru urban este realizată pe seama fondurilor alocate de stat. Aproape 88% din aceste fonduri

Tabelul nr. 1

Repartiția investițiilor pe categorii de localități

Categoria de localități	1966-1970	1971-1975	1976-1980
Total județ	100,0	100,0	100,0
Orașe existente *	79,2	84,0	85,2
— Iași	75,3	78,0	69,2
— Pașcani	2,9	4,6	11,3
— Hîrlău	0,6	0,6	1,7
— Tîrgul Frumos	0,4	0,8	3,0
Orașe în formare *	—	—	4,5
— Belcești	—	—	0,7
— Răducăneni	—	—	0,7
— Podul Iloaiei	—	—	1,7
— Țibănești	—	—	0,3
— Vlădeni	—	—	1,1
Comune	20,8 **)	16,0 **)	10,3

*) Ordonate descrescînd după mărimea populației.

**) Include și orașele în formare.

Tabelul nr. 2

Repartiția teritorială a investițiilor în microzona Podul Iloaiei, în perioada 1976—1980

Comuna	Total investiții	Ponderea în investițiile realizate din:		
		fd. statului	fd. proprii	contrib. populației
Total microzonă	100,0	100,0	100,0	100,0
Dumești	3,0	0,2	13,1	14,3
Erbiceni	7,5	2,4	23,4	11,9
Horlești	0,9	0,5	0,6	12,2
Lețcani	5,6	5,8	3,2	15,1
Mădirjac	1,0	0,4	1,0	10,7
Podul Iloaiei	72,4	87,9	17,6	13,9
Popești	3,9	1,6	12,9	4,7
Românești	4,8	0,6	21,2	11,3
Voinești	0,9	0,7	1,0	6,6

sînt concentrate în comuna Podul Iloaiei. În privința ponderii deținute în celelalte surse de finanțare a investițiilor, această comună se situează pe locul trei între comunele din microzonă.

Conf. dr. Ioan D. ADUMITRĂCESEI

(Continuare în pag. 15)

ELEMENTE PENTRU UN MODEL SUBZONAL DE DEZVOLTARE ECONOMICO-SOCIALĂ

— Aspecte funcționale și disfuncționale în microzona Tg. Frumos —

SÎNT NECESARE, de la început, câteva precizări teoretico-metodologice în legătură cu cercetările de acest tip.

I. În primul rând, se impune, a rezolva **problema raportului dintre rural și urban**, a funcțiilor **specifice urbane** și a funcțiilor **specifice rurale**, inclusiv a funcțiilor pe care le vor îndeplini anumite „spații sociale” intermediare (sub-urbane, periurbane). Oricit de importante și bogate vor fi datele concrete, de teren, de care dispunem la un moment dat în vederea elaborării unui model de dezvoltare, întotdeauna simțim nevoiți să ne întoarcem la „teoria problemei”, să stabilim sau să construim **cadrul teoretico-conceptual** care să ne ghideze întreaga investigație.

În această perspectivă, simțim nevoiți să ne întrebăm dacă trebuie să înțelegem, în continuare, prin urban o realitate totdeauna superioară, cu veleități de dominație și de absolută polarizare socială? De asemenea, trebuie să ne întrebăm dacă singura cale de ridicare a nivelului de viață (îndeosebi a calității vieții), de cultură și civilizație al ruralilor o constituie urbanizarea sau orașenizarea?, sau ceea ce de regulă se înțelege prin acest proces? Ce lăsăm atunci ruralului? Ce destin îi conferim în viitor?

În ce ne privește, ne-am spus părerea în mai multe rânduri, în mai multe lucrări: ruralul constituie nu numai o realitate contemporană, viabilă ci și o realitate prospectivă, chemată să îndeplinească funcții complementare vitale, alături de urban, în deceniile și — probabil — în secolele viitoare.

II. Problema care preocupă, în fapt, factorii de decizie ai societății o constituie nu atât transformarea satelor în orașe, ci ridicarea lor la nivele superioare de viață economică, de cultură și civilizație, adică omogenizarea socială, ștergerea marilor decalaje care mai există între unele sate și orașe, între unele segmente ale ruralului și „spațiul urban”, decalaje moștenite de la vechile orânduiri sociale. În funcție de acest obiectiv major, transformarea unor sate în orașe constituie numai una din căile de dezvoltare a „spațiului social”, de omogenizare socială; alte sate pot urma o cale proprie de dezvoltare, calea modernizării „în limitele ruralului”, potrivit valorilor lor specifice.

III. Din acest punct de vedere, se pune **problema modelelor optime de dezvoltare** și, mai concret, problema soluției pe care trebuie s-o adopte un organ de decizie într-un caz concret: a) într-un anumit județ; b) într-o anumită subzonă sau microzonă a acestuia; c) într-o anumită comună și, în fine d) cu privire la un anumit sat (la cele mai „îndepărtate” și mici unități sociale).

La acest nivel, soluțiile trebuie să fie foarte diferite, întrucât foarte diferite sînt condițiile concrete dintr-o zonă sau alta. Acestea ne pot determina să optăm pentru una din soluțiile următoare:

1) La nivelul satelor — **dezvoltare** (centre umane cu perspective datorită resurselor de care dispun și datorită cadrului istorico-natural favorabil) sau **dezafectare-comasare** (centre umane lipsite de condiții favorabile și de o puternică bază social-istorică necesară unei viitoare existențe în ansamblul rețelei rural-urbane). Indicatorii care trebuie luați în analiză nu se opresc la cei strict economici și naturali. Se impune a se avea în vedere și indicatorii culturali, terțiari, istorici și afectivi, gândindu-ne că deciziile și soluțiile adoptate vin să satisfacă nevoile și aspirațiile populației beneficiare (adesea foarte diferite de la o localitate la alta, de la o zonă la alta). „Valoarea de întreținere” a proiectelor sau soluțiilor elaborate trebuie confrun-

tată și măsurată prin raportarea la opțiunile populației, ale colectivităților sociale din spațiul supus dezvoltării, urbanizării sau modernizării. Cadrul democratic, caracteristic societății noastre, oferă cele mai favorabile condiții unei asemenea confruntări și analize, deschizînd astfel calea stabilirii unor modele de dezvoltare optimă, atât economic, cât și social.

2) La nivelul comunelor — **orașenizare** (în sensul actual al termenului de urbanizare) sau **modernizare** (dezvoltare „pe loc”, adică „în limitele ruralului”). Impactul teoriei asupra soluțiilor și acțiunilor practice este, în acest caz, mult mai puternic decât în cazul celorlalte sisteme sociale — la nivelul județului, al zonei sau al satului. Soluția adoptată **la nivelul comunei** (cu privire la perspectivele de dezvoltare în viitor) își pune amprenta pe întregul proces social, în ansamblul „dialogului”, confruntării și „metabolismului” rural-urban. Sînt vizate, în ultimă instanță, funcțiile urbanului și ale ruralului, îndeosebi destinul satelor. Concepția teoretică ce va fi urmată în acest caz va echilibra sau va dezechilibra raporturile dintre rețeaua rurală și rețeaua urbană la nivel zonal (subzonal), la nivel județean și la nivel societal — global.

Paradoxal, viitoarele orașe nu trebuie căutate printre centrele rurale intrate în orbita zonelor de influență ale marilor centre urbane, ci printre comunele mai „îndepărtate” de influențele directe ale orașelor. Nu este nevoie de orașe în jurul orașelor. Din acest punct de vedere precizăm faptul că soluțiile adoptate în cazuri concrete nu pot fi identice. Ele trebuie să difere îndeosebi în ceea ce privește funcțiile pe care noile centre modernizate (sau urbanizate) trebuie să le îndeplinească în viitor. Întîlnim următoarele două cazuri:

a) comune ale căror condiții concrete le impun ca **viitoare orașe**, trebuind să-și dezvolte funcții specifice și tradiționale urbane;

b) comune ale căror condiții concrete le impun ca **centre rurale** modernizate, adevărate puncte nodale ale „spațiului rural” (din necesitatea de a menține un echilibru în fața expansiunii rețelei urbane), trebuind să-și dezvolte funcții specifice și tradiționale rurale (aprovizionare cu produse agricole, centre de recrutare și de cazare a forței de muncă) și funcții noi (de refacere a forței fizice și a capacităților intelectuale pentru cetățeni, funcții terțiare, turism, sport, activități culturale specifice). Măsurile cu privire la reducerea săptămîinii de lucru și perspectivele de creștere a bugetului de timp liber în viitor confirmă și întăresc — prin forța pe care o au deciziile factorilor de conducere ai societății — elementele unui **model prospectiv rural-urban**, în care rețeaua centrelor urbane trebuie să funcționeze alături de o puternică rețea de centre rurale — modernizate — cu funcții complementare, specifice, dar definitorii pentru configurația societății viitoare, pentru ansamblul „spațiului social”.

3) **La nivel județean**, ultimul în analiza noastră. Întîlnim trei cazuri posibile: a) județe cu o rețea slabă de centre urbane (Iași, Botoșani, Vaslui etc.); b) județe cu o rețea medie, relativ echilibrată, de centre urbane; c) județe cu o rețea densă, am putea spune „excedentară”, de centre urbane (situație ipotetică-teoretică, intrucît în mod practic în România nu există asemenea zone urbanizate).

Soluțiile pe care factorii de decizie ai unui județ intenționează să le adopte, trebuie în mod firesc, să pornească de la un asemenea diagnostic — destul de general, dar indispensabil.

Cu alte cuvinte, trebuie să se pornească de la situația reală a rețelelor rural-urbane, de la raporturile dintre aceste rețele și de la situația funcțiilor pe care le îndeplinesc în prezent și pe care trebuie să le îndeplinească în viitor.

Alegând soluția orășenizării și având în vedere numărul redus de centre planificate pentru aceasta, sintem nevoiți să ne întrebăm ce destin și ce perspective întrevădem pentru satele care nu-s prevăzute a deveni orașe? (cel puțin în viitoarele decenii). Evident, aceste localități nu pot fi lăsate în afara transformărilor, omogenizării economico-sociale. Dar cum? Se pun, în acest caz, câteva probleme:

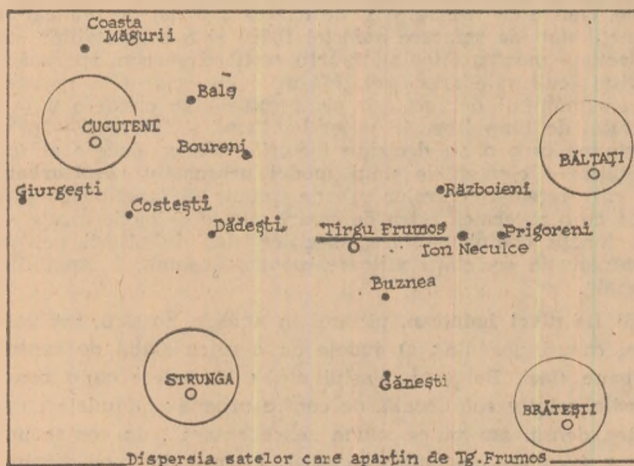
a) în așteptarea marii industrii, satele trebuie să-și dezvoltă propria economie (inclusiv de tip industrial) la nivel local și în mod specific (secții anexe, secții de prelucrare, servicii turistice);

b) ecologic — problema este mult mai complexă; infrastructura, întreaga echipare a teritoriului, trama căilor de acces, sistematizarea comunală și alte operații care se pun în momentul traducerii în viață a unor soluții de dezvoltare sînt și trebuie să fie diferite;

c) avînd în vedere pericolul pierderii valorilor locale, modelul subzonal de dezvoltare nu poate omite dimensiunea specificului local-cultural, ecologic, turistic etc. — „semne” puternice și indicatori principali ai individualității unei populații și, în ultimă instanță, ai unor popor.

IN PROIECTAREA dezvoltării subzonei Tg. Frumos trebuie să avem în vedere unele disfuncționalități care se manifestă în prezent.

În primul rînd, privind nucleul subzonei — orașul Tg. Frumos — care are un dublu statut, de oraș și de comună, statut care trebuie reconsiderat (din punct de vedere administrativ). Avînd în vedere puternica industrializare și urbanizare a orașului în viitor, se poate renunța la statutul de comună, caz în care satele componente vor putea trece, fie la oraș, fie la centrele rurale apropiate. De altfel, cartograma actuală a comunei Tg. Frumos evidențiază câteva situații disfuncționale care trebuie rezolvate (vezi figura de mai jos).

Observăm mai întîi, că există o dispersie accentuată, nejustificată de distribuția istorică a satelor, de ocuparea forței de muncă (pe unități productive) și de perspectivele de viitor. Astfel:

a) satul **Coasta Măgurii** se află din toate punctele de vedere sub influența comunei Cotnari și nu a localității Tg. Frumos; satul este înconjurat de via I.A.S. Cotnari unde, de altfel, își desfășoară munca o mare parte a locuitorilor lui; deși statutar satul aparține de C.A.P. Balș (comuna Tg. Frumos), bărbații lucrează în Cotnari, iar femeile nu sînt nici ele atrase în activitățile cooperativei; distanța mare de centrul comunei (circa 18 km) frînează dezvoltarea unor raporturi puternice între comună și sat și rezolvarea operativă a problemelor cetățenești;

b) satul **Giurgești** se află la 12 km de Tg. Frumos și la 7 km de Ruginoasa, spre care populația ar putea fi orientată în viitor. De altfel, locuitorii satului Giurgești utilizează gara C.F.R. Ruginoasa, deși aparțin administrativ de comuna Tg. Frumos;

c) satele **Balș și Boureni**, care aparțin în prezent de comuna Tg. Frumos, ar putea să constituie o comună separată, dispunînd de o populație numeroasă și de perspective de dezvoltare (pentru C.A.P. Balș). O altă soluție ar fi să treacă administrativ la orașul Tg. Frumos, dacă se renunță în viitor la dublul statut al centrului Tg. Frumos și dacă nu se optează pentru reînființarea comunei Balș-Boureni;

d) satele **Costești** (cu perspective de dezvoltare) și **Dădești** (în defazectare) ar putea alcătui o comună independentă, dispunînd și de o cooperativă agricolă independentă în ansamblul actualei comune Tg. Frumos. Distanța dintre sate și actuala comună (circa 10 km) frînează dezvoltarea optimă a raporturilor sociale și rezolvarea operativă a problemelor cetățenești;

e) în cazul în care se vor adopta soluțiile de mai sus — Tg. Frumos rămînînd numai oraș —, satele Războieni, Buznea, Prigoreni, Ion Neculce și Gănești (unele aflate în defazectare-comasare) ar putea trece la statutul de centre suburbane. Mai devreme sau mai tîrziu, acesta va fi în fapt statutul lor socio-economic, independent de statutul lor administrativ. Maturizarea tendințelor actuale va impune în viitor unele măsuri în acest sens. Pentru moment am menționat observațiile și problemele cu care factorii locali de decizie sînt confrunțați în rezolvarea sarcinilor pe care le au de îndeplinit.

În al doilea rînd, depășind perspectiva perimetrului nucleului subzonei (limita centrului Tg. Frumos), se impune a ne referi la subzona propriu-zisă, care se află în plin proces de constituire ca zonă de influență urbană, pe măsură ce se desfășoară industrializarea și urbanizarea. Distingem, în acest cadru, două niveluri de dezvoltare și două tipuri de funcții pentru orașul Tg. Frumos:

I. zonă de polarizare, cu funcții specific „subzonale“;

II. zonă de coordonare, cu funcții care vizează un spațiu mai întins decît cel subzonal (indeosebi funcții terțiare).

I. Zona de polarizare

1. Comuna Bălțați
2. Comuna Brăești
3. Comuna Cucuteni
4. Comuna Lungani
5. Satele Balș-Boureni
6. Satele Costești-Dădești

II. Zona de coordonare (terțiară)

1. Centrul complex Strunga
2. Centrul complex (în perspectivă) Cucuteni-Băiceni
3. Centrele Mircești-Ruginoasa
4. Subzona Cotnari-Hirlău-Deleni
5. Centrul turistic Miclăușeni-Butea

ÎN DELIMITAREA acestor zone de influență pornim de la două ipoteze: a) Orașul Tg. Frumos va prelua, în viitor, de la orașul Iași o parte din funcțiile terțiare (servicii turistice, servicii auto etc.); b) Orașul Tg. Frumos se va dezvolta ca principal centru urban în spațiul delimitat de Pașcani — Roman — Iași și Hirleu (sau Botoșani), ceea ce va determina amplificarea funcțiilor terțiare, favorizate și de amplasarea lui geografică și istorică (are în apropiere numeroase localități cu rezonanță în istoria și cultura poporului nostru — Cucuteni, Mircești, Ruginoasa, Cotnari-Cirjoaia, Miclăușeni — tot atâtea puncte de atracție actuală și mai ales prospectivă) și resurse care nu pot rămâne în afara circuitului socio-economic, în procesul dezvoltării și omogenizării sociale în această parte a țării. Din acest punct de vedere, perspectivele centrului Tg. Frumos sînt superioare celor ale localităților Hirleu, Podul Iloaiei, Răducăneni, Strunga și chiar ale orașului Pașcani. Aceste zone și funcții trebuie gîndite și reprezentate în viitorul **model subzonal** de dezvoltare, avînd în vedere și relațiile de interconectare între subzona Tg. Frumos și celelalte subzone ale județului Iași. Dacă funcțiile **zonei de polarizare** sînt dominant economice (agrar-industriale) și demografice (vizînd recrutarea și deplasările forței de muncă), funcțiile **zonei de coordonare** sînt dominant socio-culturale, terțiare (servicii turistice, de întreținere și reparații auto, învățămînt, sănătate etc.).

În această etapă, dezvoltarea celor două tipuri de funcții este frînată de doi factori:

a) o slabă infrastructură, o rețea modestă de servicii și, în sinteză, un procent redus al sectorului terțiar în raport cu celelalte sectoare de activitate;

b) axele de circulație nu acoperă zonele de interes în condiții optime, în ciuda faptului că Tg. Frumos este situat — așa cum am menționat — într-un important nod de circulație (rutier și feroviar): Iași — Pașcani — Suceava; Iași — Botoșani; Iași — Roman — Bacău, axe de circulație care favorizează dezvoltarea unor funcții de coordonare în Tg. Frumos, pentru un spațiu geografic întins (interzonal).

Menționăm și în această împrejurare că asemenea funcții depind nu atît de valorificarea unor resurse strict economice și naturale, cît de **punerea în valoare** a unor resurse istorice, culturale și general-turistice (Cucuteni, Mircești, Ruginoasa, Cotnari-Cirjoaia — pentru turism „de tip Murfatlar“, Miclăușeni — pentru turism de tip „Hanul Ancuței“, cu un plus de pitoresc și atracție culturală etc.). În ciuda faptului că subzona nu are terenuri și spații montane, există locuri cu un cadru natural, geografic, deosebit de favorabil dezvoltării centrelor de agrement, de odihnă, de refacere a forței de muncă în timpul liber (Strunga, Cucuteni, Cotnari, Miclăușeni). Lipsa dotărilor terțiare de la Miclăușeni, în parte Strunga, Cotnari etc. și lipsa axelor de circulație spre Cucuteni îndepărtează fluxurile potențiale de turiști care ar apela la serviciile acestor centre.

Toate aceste elemente conferă **modelului subzonal** de dezvoltare Tg. Frumos un loc aparte, specific, în perspectiva dezvoltării de ansamblu a județului Iași, în corelație strînsă cu subzonele vecine (Pașcani, Podul Iloaiei, Hirleu etc.). Interferența cu alte subzone ale județului nu scade valoarea unei asemenea abordări și exercitarea practică a funcțiilor prevăzute. Dimpotrivă. Dacă statutul raporturilor dintre județe ne permite o analiză relativ independentă — utilizînd conceptul de **zonă** — interdependența dintre diferitele centre și **spații teritoriale** din cadrul aceluiași județ

nu ne mai permite o asemenea analiză, cu același grad de independență. Nu mai putem vorbi de **zone**, ci de **subzone sau microzone**. Modelul subzonal Tg. Frumos trebuie corelat și suprapus modelelor subzonale vecine, pentru a înlătura din timp eventualele discordanțe funcționale.

Dezvoltarea în această perspectivă a subzonei Tg. Frumos este impusă și de situația resurselor naturale, sărace în această parte a țării.

MODELUL subzonal de dezvoltare la care ne gîndim nu este matematic (din punct de vedere metodologic) și nici strict economic (din punct de vedere teoretic), ci **economico-social și prospectiv**. Pornim de la următoarele ipoteze:

a) în stadiul incipient în care se află studiul nostru, natura modelului nu poate fi decît teoretico-conceptuală, urmînd ca punctele nodale conceptuale și teoria problemei analizate (în condițiile concrete ale subzonei Tg. Frumos) să fie reprezentate matematic-statistic ulterior, în ansamblul modelului optim ce va fi realizat pentru întregul județ Iași;

b) **modelul economic** de dezvoltare nu poate constitui un scop în sine, ci principalul instrument de realizare a **modelului social** ce va fi stabilit pentru zona „Iași-Bahlui“, optimul economic trebuînd să servească optimului social, în perspectiva dezvoltării județului nostru, alături de celelalte dimensiuni (sau mijloace) ale spațiului social — dimensiunea **demografică**, dimensiunea **resurselor naturale** (inclusiv „cadru natural“ ca factor de atracție) și dimensiunea **istorico-culturală**. Dimensiunea **economică** (industrială) — dominantă în anumite subzone sau microzone — nu va putea caracteriza, în aceeași măsură, alte subzone — dominant agrar-rurale sau agrar-terțiare (turistice, istorice etc.).

Construirea **modelului optim județean** presupune, în prealabil, **transcrierea întregii zone în subzone și microzone** specifice din punctul de vedere al **funcțiilor planificate** a fi îndeplinite, avînd în vedere faptul că diversitatea condițiilor (îndeosebi a resurselor și tradițiilor locale) determină diversitatea funcțiilor rural-urbane. Din acest punct de vedere, se pot prevedea **subzone industriale** (Iași, Pașcani, Tg. Frumos), **subzone industrial-agrar** (Hirleu etc.), **subzone agrar-industriale** (Răducăneni, Podul Iloaiei, Vlădeni etc.) — deosebirea vizînd caracterul dominant fie al sectorului secundar-industrial, fie al sectorului primar-agricol —, **subzone agrar-terțiare** (Strunga, Cucuteni, Butea-Miclăușeni, Cotnari-Cirjoaia etc.) și alte tipuri de „spații sociale“ cu funcții diferite (sate de vacanță, de pildă, cu un caracter „pur rural“, dar modernizate etc.).

Județul Iași dispune, în această perspectivă, de numeroase subzone și microzone care pot fi dezvoltate și individualizate, pe baza resurselor existente (atît economice și naturale, cît și turistice, istorice, culturale) și în cadrul interdependențelor care există și care se vor amplifica în viitor, alcătuiind — în ansamblul lor — o unitate organică, un sistem încheșat de raporturi socio-economice, capabil să răspundă exigențelor societății noastre socialiste, schimbului de valori și de populație cu toate județele țării, cu toate celelalte zone, vecine sau mai îndepărtate.

Conf. dr. Vasile MIFTODE, asist. Leonard OLARU, ec. Ioan ROMAN

Considerații asupra valorificării raționale a resurselor naturale din microzona Schitu-Duca

MICROZONA posedă o serie de resurse ale solului și subsolului, de interes local sau județean, cum ar fi calcare, gresii, nisipuri și argile, suprafețe largi și stabile de relief acumulativ sau structural, ape subterane și mai ales de suprafață în general potabile, pajiști cu productivitate bună în lunci, păduri de foioase — uneori în arborețe pure — și soluri cerno-zomice sau brune de pădure, favorabile culturilor de cîmp, viilor și livezilor.

Față de aceste caracteristici ale cadrului natural, care prin preabilitatea lor la cele mai variate utilizări sociale-economice întrunesc calități de resurse, alte însușiri au un caracter limitativ pentru aceste utilizări și prezintă adesea impedimente apreciable în desfășurarea lor.

Astfel, **potențialul morfogenetic actual al unor sectoare de relief** poate afecta, uneori grav, cele mai diferite moduri de folosință. Fac parte din această categorie dinamică versanții medii și puternic înclinați în cadrul cărora alunecările de teren se asociază cu ravenări intense și ablație, insuficient suplinite prin măsuri ameliorative. De asemenea, probează o evoluție actuală relativ rapidă și unele sectoare de șes, în cadrul cărora canalele de albie minoră și suprafețele inundabile suportă modificări morfologice sensibile, la intervale de timp inferioare unui deceniu.

Excesivitățile climatice temperat-continentale reprezintă, în același fel, dezavantaje naturale: amplitudini termice de peste 70°C specifice comunelor din cîmpie, înghețuri timpurii (septembrie) sau târzii (mai), cantități anuale de precipitații care au coborât uneori sub 300 mm și viteze considerabile ale vîntului. De asemenea, evapo-transpirația specifică condiționează un bilanț în general negativ al umidității în perioada iunie-octombrie, mai ales în sectoarele de cîmpie. Inversuniile termice locale caracteristice văilor, bruma, chiciura și poleiul, deși de durată redusă, pot afecta uneori destul de mult anumite culturi.

Regimul anual al scurgerii apelor se caracterizează prin viituri frecvente în timpul verii. Apele mici se extind

pe o perioadă destul de lungă (sfîrșitul verii — începutul primăverii), pe parcursul căreia debitele multor piraie se reduc succesiv, pînă la întrerupere temporară. Gradul redus de împădurire al sectorului de cîmpie (sub 10%) face ca scurgerea solidă să atingă valori destul de mari (lt/ha'an) în sectoarele bazinelor de alimentare situate pe contactul puternic înclinat al podișului cu cîmpia.

Îndelunga folosință agricolă a determinat desfeleniri urmate de folosiri parțiale pentru culturi de cîmp și apoi pentru pășuni, ceea ce a favorizat **instalarea pajiștilor secundare, cu caracter derivat**, în cîmpie, a căror productivitate naturală se situează sub cea primară. În același fel, exploatarea nerațională a pădurilor a condus la **crearea arboretelor derivate**, formațiuni slab productive. Practicarea, în anumite perioade, a unor folosințe neadecvate pe suprafețele înclinate ale versanților și lipsa măsurilor ameliorative necesare au făcut ca, în parte, **solurile să fie afectate de eroziune și exces de umiditate**.

DIRECȚII DE FOLOSIRE MAI COMPLETĂ A POTENȚIALULUI

PE BAZA analizei caracteristicilor favorabile și a celor cu influențe limitative ale cadrului natural, se pot formula o serie de propuneri de valorificare mai completă și mai eficientă a potențialului microzonei.

1. În domeniul resurselor geologice (materiale de construcție și ape minerale): a) extinderea exploatărilor de la Deleni și Coropcenii (com. Ciortești), Pocreaca (com. Schitu Duca), Hlincea (com. Ciurea). În cadrul exploatării de la Ciurea, avîndu-se în vedere producția fixată în perspectivă, ca și rezervele destul de mari, sînt necesare o serie de acțiuni menite să înlănească extinderea exploatării: amenajarea mai multor drumuri de acces, modernizarea celor existente, asigurarea unei cantități permanente corespunzătoare de apă; b) redeschiderea unor exploatări abandonate, care pot acoperi necesarul local la anumite categorii de materiale — de exemplu exploatarea nisipiului din punctul La Nisipuri, de

pe teritoriul com. Miroslava; c) efectuarea documentației de specialitate în vederea deschiderii unor noi exploatări, pentru comunele care solicită studii de profil: calcare la Rateș — com. Ciortești, nisipuri cu elemente de cuarț la Birnova și Dobrovăț, gresii calcaroase în dealul Tinoasa și la Slobozia Cantemir, nisipuri calcaroase și ape minerale în sectorul Tinoasa — Nisipi din com. Ciurea.

2. În domeniul reliefului, întrucît sectoarele instabile sau cu stabilitate redusă depășesc uneori 30% din suprafețele unor localități, se impune aplicarea urgentă a măsurilor de prevenire și combatere a tuturor tipurilor de degradări de teren și în primul rînd a alunecărilor: asigurarea drenajului versanților instabili, sistarea arăturilor în sensul înclinării maxime, eliminării culturilor irigate, fixarea versanților cu stabilitate precară prin plantații adecvate. În ceea ce privește sistematizarea localităților, este probabil mai indicat ca această acțiune să vizeze în primul rînd nu așezări de tip risipit, specifice zonelor viticole, ci acele vetre grav afectate de instabilitatea aproape permanentă a terenurilor (Hlincea, Zanea, Pocreaca). Sugerăm, de asemenea, dotarea interfluviiilor înalte și împădurite din microzonă cu spații de cazare și trasee turistice marcate, ca și amenajarea în sectoarele de maximă altitudine a unor puncte de belvedere.

Față de posibilitățile oferite de **climatul local**, și mai ales față de adversitățile climatice și de diferențele existente între sectoarele de cîmpie și de podiș, se impun o serie de orientări sau — eventual — reorientări ale folosinței actuale a terenului: selecția unor hibrizi, în culturile de cîmp, adaptați condițiilor de umiditate ceva mai ridicate și temperaturilor ușor mai coborîte din sectorul de podiș (acțiune realizată în unele C.A.P. — de exemplu, Ciurea), plantarea versanților însoșiți cu vie și livadă, utilizarea sectoarelor cu umiditate permanentă și bogată din șesuri pentru legumicultură, practicarea selectivă a culturilor pe versanții adiacenți acumulărilor acvatice, avînd în vedere preabilitatea lor la brume,

sporirea suprafețelor acvatice și a celor împădurite, în vederea atenuării excesivităților climatice (măsură avută în vedere și de către organele de resort și inclusă în planurile de perspectivă).

3. În domeniul resurselor de apă, având în vedere creșterea populației în viitorii ani, sporirea efectivelor zootehnice, diversificarea profilului economic al comunelor, se impune — ca primă necesitate — asigurarea unui consum sporit la toate categoriile de utilizare. Necesitate avută în vedere la nivel județean și rezolvabilă prin ridicarea microzonelor la sistemele de aducțiune ale municipiului Iași și la aducțiunile Țuțora și Grozești, din Prut. Organizarea versanților după stadiul și tipul de degradare, pentru controlul echilibrului hidric al versanților, realizarea unor acumulări bine dimensionate și rezistente (prevăzute pe Ciurea și Cetățuia) în vederea amortizării viiturilor, a reținerii apelor evacuate în perioadele de pescuit, a ameliorării debitelor de diluție la secete, sînt măsuri necesare și utile valorificării raționale a apelor, măsuri care reflectă de altfel directivele programului elaborat la nivel național în acest sens.

4. În domeniul resurselor floristice este necesară înlocuirea arboretelor derivate (carpen, tei) cu speciile inițiale,

valoroase din punct de vedere economic (stejar, gorun). De asemenea, după opinia specialiștilor, replantările cu specii indigene, climato-zonale, vor avea o eficiență sigură, iar practicarea unui pășunat rațional va asigura păstrarea asociațiilor naturale de pășune și fineață, cu calități furajere și rol deosebit în protejarea procesului de pedogeneză.

5. În domeniul resurselor pedologice, o serie de măsuri îndreptate spre folosirea la maximum a calităților agroproductive naturale, cu aplicarea amendamentelor și a îngrășămintelor adecvate, vor asigura menținerea fertității un timp cit mai îndelungat, iar desfășurarea corectă a lucrărilor agricole, supravegherea pășunatului, modificarea corespunzătoare a folosinței terenului și hidro-ameliorațiile vor fi în măsură să restrângă aria solurilor afectate de eroziune și exces de umiditate.

SINTETIZÎND, în cadrul microzonei Schitu-Duca se pot semnaliza trei direcții principale de valorificare a potențialului natural, pe baza cărora profilul economic al comunelor respective s-ar putea diversifica, marcîndu-se concomitent și o specializare a unora dintre ele.

O primă direcție este aceea a utilizării mai eficiente și pe o scară mai largă a rezervelor de materiale de construcție din perimetrul comunelor Ciurea, Birnova, Schitu-Duca și Ciorțești. **A doua direcție** urmărește utilizarea completă și corectă a potențialului pedo-climatic al sectorului sudic al Cîmpiei Moldovei și contactului său cu Podișul Central Moldovenesc, în vederea practicării legumiculturii și pomiculturii. Adăugîndu-se unităților zootehnice din comunele Ciurea și Miroslava, acest mod de folosință ar putea încheia o puternică zonă preorășenească de aprovizionare a municipiului Iași. **A treia direcție** are un marcat caracter turistic, ce se poate întemeia pe valorificarea condițiilor ce le oferă masivele forestiere din Podișul Central Moldovenesc, asociate cu forme pitorești de relief, rezervații naturale, monumente istorice, case memoriale etc. Pe această linie s-ar putea dota corespunzător sate sau diferte sectoare ale comunelor Dobrovăț, Schitu Duca, Birnova, Ciurea, Miroslava, venindu-se în întîmpinarea necesității de recreare în zone apropiate, necesitate pe care municipiul Iași o resimte deja destul de puternic.

lector. dr. Irina UNGUREANU

Optimizarea utilizării resurselor de muncă

(Urmare din pag. 7)

cca. 15 mii de locuitori anual, ceea ce va determina ca populația acestuia să ajungă la 420 mii locuitori în 1985, 495 mii în 1990 și 645 mii în anul 2000.

În legătură cu aceasta facem propunerea de a stimula aplatizarea curbei care descrie intrarea populației din afara municipiului Iași, oprindu-ne la 300—350 mii persoane stabile, ceea ce înseamnă 400—450 mii persoane total, avînd în vedere flotanții și navetiștii. O asemenea propunere pornește de la dimensiunile țării noastre, de la experiența altor aglomerări urbane și de la dorința de a asigura condiții de viață și de muncă pe măsura socialismului, posibilitatea satisfacerii cu servicii, a menținerii unui cadru ambiental corespunzător cu cheltuieli de investiții mai reduse.

Dezvoltarea orașelor Pașcani, Hîrlău, Tg. Frumos, transformarea în actualul cincinal a 5 localități rurale în centre de polarizare urbană și a altor 10 localități în viitorul cincinal vor determina creșterea populației urbane a județului de la 332 mii persoane în 1977 la 402 mii persoane în 1980, 505 mii

în 1985 și 550 mii în 1990. Se observă ușor că ponderea populației urbane, care sporește de la 45,5% în prezent la 58,5% în 1990, va continua să se mențină, chiar cu acest salt, sub media națională.

Studiile întreprinse, ca și observațiile directe și analizele statistice pun în valoare aportul substanțial pe care l-a adus școala de toate gradele în pregătirea cadrelor din această zonă. De altfel, creșterea stocului de învățămînt, a numărului de ani de școlarizare de la 1,5 în anul 1950 la 6 în prezent, adică de 4 ori, evidențiază o adevărată revoluție. Este demn de remarcat faptul că la Iași, 84% din totalul muncitorilor și peste 3/4 din întregul personal au în prezent studii corespunzătoare funcției îndeplinite. Mai mult, peste 1/6 din totalul muncitorilor sînt absolvenți de liceu și există o tendință de creștere rapidă a acestei cifre. Cu toate acestea, este cunoscut faptul că între cerințele economice și pregătirea forței de muncă apar unele discrepanțe, reflectate în:

— diferența ridicată, în multe unități, între nivelul mediu al normelor

tehnice solicitate de operațiunile executate. În parte aceasta se datorește și virstei reduse a forței de muncă și neîncadrării în cerințele de vechime cerute de lege, dar și gradului de calificare uneori modest față de cerințe;

— existența unui număr de persoane care nu-și îndeplinesc normele datorită unor deficiențe în aprovizionarea locurilor de muncă, nerealzării contractelor de cooperare, dar în bună măsură și nivelului de calificare;

— insuficienta participare a unor muncitori la creativitatea tehnică, la ridicarea calității, îmbunătățirea tehnologiilor etc.

Pornind de la această situație, apare evidentă creșterea cerințelor de pregătire a forței de muncă, ceea ce pune în fața școlii sarcini deosebite. Aceasta explică răspunderile sporite pe linia ridicării calificării, a policalificării și a reciclării.

Analiza populației din județul Iași în structura și dinamica sa prezintă numeroase caracteristici care reflectă efectele înscrierii României la cote tot mai înalte ale progresului și civilizației socialiste și, în același timp, elemente de specificitate locală care, în întregime lor, trebuie să se regăsească în miezul modelului optim de dezvoltare economico-socială a județului.

Caracteristici ale dezvoltării unei localități agro-industriale suburbane

UN FACTOR care a favorizat dezvoltarea unor localități rurale l-a constituit și apropierea lor de marile centre urbane. Acesta este și cazul unor localități din estul orașului Iași — ca Holboca și Tomești — care fac parte din perimetrul denumit convențional microzona Holboca.

Procesul dezvoltării localităților rurale spre urbanizare nu parcurge un drum uniform. Urbanizarea urmează, în linii generale, atât calea integrării populației rurale în centre urbane, cât și pe cea a transformării treptate a unor localități rurale în localități urbane. Putem observa că în procesul de urbanizare pe ansamblul țării, dar mai ales în unele zone, între care și județul Iași, a fost predominantă prima cale. Condiția urbanizării unei localități o reprezintă transformarea sa într-un puternic centru economic și social-cultural. De asemenea, presupune asigurarea unei echipări tehnico-edilitare corespunzătoare, dezvoltarea unor activități de gospodărie comunală și de prestări de servicii conform necesităților populației.

Considerăm că, conceptele de urban și cel de rural nu vor mai fi diferențiate în viitor și de specificul ocupației. După părerea noastră, într-o perspectivă mai îndelungată toate localitățile vor fi urbane, genul activităților urmînd a le imprima acestora caracterul de centre (localități) urbane agricole, agroindustriale sau mari centre industriale, comerciale și culturale.

Procesul dezvoltării economice a localităților nu antrenează întotdeauna și imediat schimbarea statutului lor din rural în urban, dar pregătește și accelerează evoluția în această direcție. De asemenea, influența dezvoltării economice a unei localități asupra procesului său de urbanizare este dependentă și de faptul dacă această dezvoltare economică a fost numai reflexul necesității interne a localității respective sau derivă și din influențe exterioare localității (ale unei mari localități apropiate, județene sau naționale).

COMUNELE Holboca și Tomești sînt două localități în care s-au dezvoltat, alături de activități agricole tradiționale, și unități agroindustriale zootehnice și alte întreprinderi industriale.

O caracteristică a localităților Tomești și Holboca este aceea că au devenit însemnate centre de producție, care îndeplinesc prin aceasta o marcantă funcție polarizatoare față de localități învecinate și chiar mai îndepărtate, zilnic făcînd naveta, în special spre Tomești, sute de persoane. Precizăm că funcția polarizatoare în prezent nu este a localității propriuzise, ci numai a unităților de producție. Localitatea în sine nu are alte

funcții polarizatoare față de alte localități, iar unele stabilizări aici ale foștilor navetiști sînt motivate mai ales prin apropierea de Iași.

Un alt element caracteristic este acela că unele unități (combinatele de porcine la Tomești) au fost implantate aici din necesități de ordin intercomunal și județean, datorită situației poziționale favorabile (în raport de localitățile cu care cooperează în producție), în special apropierii de orașul Iași și trecerii Bahluiului pe lângă aceste localități.

Este de menționat și faptul că mai mulți factori determină ca pînă în prezent unitățile amplasate aici să nu fi avut o influență importantă în direcția urbanizării localității. Și aceasta în primul rînd datorită faptului că o parte redusă din populația comunei este angajată în activitatea unităților respective, și, implicit, datorită faptului că personalul navetist preferă în prezent să apeleze la serviciile pe care le pune la dispoziție orașul Iași sau localitatea lor de reședință.

Cele două localități reprezintă, în mare măsură, centre de producție agroindustriale pentru locuitorii altor localități și numai centre rezidențiale pentru o mare parte din locuitorii săi.

În unitățile agroindustriale și neagricole de pe raza comunei Tomești circa 70% din forța de muncă este asigurată din afara comunei. Rezultă că o trăsătură a acestei localități este aceea că navetistul caracterizează viața și activitatea celei mai mari părți a populației active de aici. Fluxurile navetismului urmează zilnic un triplu sens: 1) Aproximativ 500 persoane din comunele Prisăcani, Tuțora, Schitu Duca, Costuleni, Comarna, Focuri, vin zilnic la Tomești și pleacă din Tomești (cu autobuze și camioane); 2) Peste 1000 de persoane din comuna Tomești fac naveta Tomești — Iași, Iași — Tomești pentru a lucra la uzinele și șantierele din Iași; 3) Peste 150 de persoane, îndeosebi specialiști, personal TESA fac naveta Iași — Tomești, Tomești — Iași.

Fluxurile multiple ale navei zilnice și angajarea unei mari mase din cadrul unei comune în acest proces au mai multe cauze:

— unitățile productive (cu excepția cooperativei agricole) din Tomești au fost înființate în ultimii ani, după ce cea mai mare parte din locuitorii comunei dobîndiseră un loc de muncă specializat în industria orașului Iași;

— apropierea de Iași și legăturile facile cu orașul din punct de vedere al transportului;

— atracția Iașului din punct de vedere cultural, al posibilităților de aprovizionare etc.;

— statutul de muncitor într-o întreprindere industrială din Iași este mai atrăgător;

— statutul de unitate intercooperativă impune, la Combinatul intercooperativ de porcine Tomești, ca lucrătorii să provină de la toate unitățile cooperatiste asociate.

Caracteristic pentru o mare parte a populației active din această localitate este și statutul socioprofesional dublu.

O trăsătură specifică a celor două localități agroindustriale suburbane, Tomești și Holboca, o reprezintă veniturile mai ridicate pe familie decît în alte localități. Cea mai mare parte a populației obține venituri atît din munca unui membru al familiei în activități industriale, cît și din cooperativa agricolă. Un loc important în bugetul familial îl ocupă veniturile din gospodăria individuală.

Datorită unui complex de cauze, indicatorii ce reflectă rezultatele activității agricole sînt sub media pe județ, în comuna Tomești și alte comune din microzonă. În scopul îmbunătățirii acestor rezultate sînt necesare măsuri de extindere și diversificare a mecanizării, de utilizare a unei cantități mai mari de îngrășăminte, de combaterea inundațiilor și efectuarea de lucrări de îmbunătățiri funciare.

În sectorul viticol și pomicol al cooperativei agricole din Tomești sînt necesare replantării de vii și livezi, extinderea suprafețelor de vii și livezi și restrîngerea suprafeței destinate culturilor de cîmp, revenirea în mai mare măsură la profilul tradițional pomi-viticol, considerat firesc pentru această localitate.

ÎN PERSPECTIVA, ținînd seama de criteriul dezvoltării multilaterale a fiecărei localități, ar trebui să se dezvolte în mai mare măsură serviciile și funcțiile social-culturale. Deși funcția productivă, o mare parte a cetățenilor localităților din această microzonă o desfășoară în afara localității, perioada „timpului liber“ o desfășoară în incinta localității de reședință. De aceea, ținînd seama și de populația de vîrstă școlară, populația navetistă etc. se impune dezvoltarea în mai mare măsură a serviciilor și a activităților cultural-sportive în incinta localității.

Dezvoltarea armonioasă în perspectivă a localităților din această microzonă a județului, precum și valorificarea mai bună a pămîntului, impun acțiuni de îndiguiri și desecări, de protejare a solului, adoptarea unor măsuri treptate de stabilizare a unei părți importante din forța de muncă navetistă în activitățile productive ale comunei, precum și dezvoltarea mai amplă a activității agricole, conform profilului pe care-l determină caracteristicile fondului funciar.

Conf. dr. Nicolae STOICA

(Urmare din pag. 8)

O COORDONATĂ fundamentală ce trebuie avută permanent în vedere la dezvoltarea orașelor existente și la formarea celor noi este dimensiunea populației. De aceea, la orientarea investițiilor în profil teritorial ar trebui să se ia în considerare și volumul de investiții ce revine pe un locuitor în cursul fiecărui cincinal. Desigur, aceasta nu presupune o fărâmițare a fondurilor pe toate localitățile. În raport cu populația fiecăreia, deoarece o asemenea orientare ar afecta grav eficiența economică a investițiilor. Analiza efectuată cu ajutorul investiției pe locuitor poate însă furniza concluzii care să permită organelor de decizie să dirijeze investițiile pe orașele existente și în formare, și în raport cu populația lor actuală și de perspectivă.

Urmărind evoluția investiției pe locuitor în cadrul județului Iași, se poate constata că prezentul cincinal marchează unele tendințe noi. Este vorba de faptul că nivelul relativ al investiției pe locuitor este ceva mai redus la municipiul Iași, sporind însă considerabil la celelalte orașe existente. Totodată, media pe județ a investiției pe locuitor este depășită și la două orașe în formare — Podul Iloaiei și Vlădeni. Pentru ca în toate centrele comunale ce devin orașe să se poată asigura condiții de muncă și de viață superioare celor existente în comunele din microzona înconjurătoare, pentru ca fiecare din aceste centre să exercite un rol polarizator în microzona respectivă, considerăm că investiția ce revine pe un locuitor, în toate aceste centre, ar trebui să depășească media pe județ.

Formarea noilor orașe necesită, pe lângă alocarea unui volum însemnat de investiții, și o orientare justă a fondurilor pe ramuri de activitate. Cele cinci centre urbane în curs de creare vor deveni, în mod efectiv, centre polarizatoare microzonale îndeosebi pe baza creșterii potențialului lor industrial. De aceea, dirijarea investițiilor cu prioritate spre industrie constituie o necesitate obiectivă pentru transfor-

marea unui centru comunal în centru urban microzonal. Având în vedere necesitatea menționată, în actualul cincinal, în fiecare oraș în curs de formare, se realizează importante obiective industriale: la Podul Iloaiei — o secție pentru colectarea și presarea deșeurilor metalice, o secție pentru prelucrarea deșeurilor metalice, o întreprindere de reparat autobuze și camioane grele, un centru de vinificație; la Vlădeni — o secție a întreprinderii mecanice din Iași pentru agricultură și industria alimentară, o filatură de vignonie; la Belcești — o secție de prelucrare a maselor plastice; la Țibănești — o secție de țesături crude din bumbac; la Răducăneni — dezvoltarea unității de prelucrare a legumelor și fructelor.

Orientarea cu precădere spre industrie a investițiilor destinate viitoarelor centre urbane nu presupune deloc neglijarea agriculturii și a celorlalte ramuri. Prin dirijarea investițiilor trebuie să se asigure fiecărui nou oraș o dezvoltare economico-socială multilaterală și echilibrată, în raport cu resursele materiale și cu populația din microzona respectivă.

Alocarea unor investiții importante pentru formarea de noi centre urbane pe cuprinsul județului Iași a amplificat considerabil preocupările organelor locale de partid și de stat cu privire la utilizarea acestor fonduri, urmărindu-se obținerea unei eficiențe economice, sociale și ecologice cât mai ridicate. Ca urmare, există certitudinea că efortul investițional făcut pentru crearea viitoarelor orașe se va materializa în condiții de muncă și de viață tot mai bune pentru populația fiecărei microzone.

întrebări — răspunsuri

● **C. LEVINSCHI (Iași)** solicită lămuriri cu privire la răspunderea expeditorului, în cadrul Convenției referitoare la contractul de transport internațional pe șosele, pentru daunele cauzate cârăușului auto.

În conformitate cu art. 10 din convenția menționată, cârăușul este răspunzător față de transportator pentru daunele pricinuite persoanelor, materialului sau altor mărfuri, precum și pentru cheltuielile cauzate de defectuoșitatea ambalajului mărfii, afară de cazul când defectuoșitatea, fiind aparentă sau cunoscută transportatorului în momentul primirii mărfii, transportatorul nu a făcut rezerve cu privire la aceasta.

● **I. ȘOIMĂNESCU (Bacău)** se interesează de condițiile în care i se cuvin, întreprinderii de transporturi auto, tariful pentru operațiunile de expeditoare.

Acest tarif este convenit atunci când transportul se efectuează fără însoțitorul expeditorului iar produsele sînt luate în primire de șofer sub semnătură în actele de livrare, în baza elementelor înscrise în aceste acte.

● **T. THEODOSIE (Vilcea)** întreabă dacă de la data încheierii contractului de către părți, unitatea beneficiară datorează penalități aferente produselor care i-au fost livrate anterior datei amintite, dar al căror preț a fost achitat cu întârziere.

Răspunsul este negativ.

Contractul economic trebuie să constituie un instrument eficient pentru realizarea sarcinilor de plan. Ca atare, prin încheierea lui ulterior efectuării livrărilor, acest rol nu poate fi îndeplinit, motiv pentru care sînt aplicabile sancțiunile stabilite de practica arbitrală pentru nerespectarea formei scrise a contractului prevăzut de lege.

● **G. RĂDUCĂNOIU (Gorj)** se interesează de condițiile în care organele arbitrale rezolvă cererea reconvențională odată cu acțiunea principală.

Aceste condiții sînt prevăzute de art. 120 din Codul de procedură civilă. Cererea reconvențională trebuie să se afle în legătură cu acțiunea principală și rezolvarea ei să nu ducă la tergiversarea soluționării acțiunii principale.

● **A. MARTIN (București)** solicită lămuriri cu privire la răspunderea cârăușului pentru lipsurile constatate la produse obligatorii la cîntărire, conform art. 28 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, în condițiile în care cârăușul nu a efectuat cîntărirea.

Potrivit art. 39 din regulamentul amintit, atunci cînd cîntărirea este obligatorie pentru cârăuș, acesta răspunde de cantitatea înscrisă în documentul de transport, indiferent de faptul dacă a efectuat sau nu cîntărirea.

Pentru angajarea răspunderii cârăușului este necesar ca lipsurile cantitative să se constate prin acte opozabile acestuia.

● **E. PATRICHE (Ploiești)** solicită lămuriri cu privire la situațiile în care expeditorul este obligat să suporte, pe lângă tariful aferent transporturilor auto efectuate, cheltuielile legate de cazarea șoferilor.

Potrivit art. 39 din Tariful unic pentru transporturile de mărfuri cu mijloace auto, această obligație revine expeditorului atunci cînd locul de muncă unde se execută transporturile este în afara localității de reședință a unității de transport iar cazarea șoferilor nu este asigurată în mod gratuit.

H. M.

● **MIHAIL MOLDOVAN, Bistrița** — Am transmis opinia dv. Ministerului Finanțelor.

● **ANDREI PÂNCZEL, Tg. Mureș** — Ministerul Muncii, Direcția generală asigurări sociale, pensii și asistență socială ne comunică: „au fost reținute cele sesizate de cititorul „R.E.” și le vom analiza în cadrul activității de raționalizare a sistemului de evidență”.

● **MARIA ONOSE, Focșani** — Avizul la care vă referiți a fost emis în scopul evitării unor situații necorespunzătoare întâlnite în cadrul unor unități economice.

● **ELISABETA FODOR, Tg. Mureș** — Problema ridicată este de competența unității care, cunoscând situația reală, este în măsură să aplice corect dispozițiile legale în vigoare: Aplicarea prevederilor pct. 21 din Normele de decontare și control a cheltuielilor de deplasare și delegare nr. 11 850/1963, — emise în aplicarea prevederilor H.C.M. nr. 822/1959 — republicată în Colecția de Hotărâri și Dispoziții ale Consiliului de Miniștri nr. 33 din 12 octombrie 1963, nu este condiționată de existența cumulativă a celor două condiții în folosirea mijlocului de transport — executarea deplasării să se facă într-un timp mai scurt, iar costul transportului să fie mai mic. În consecință, singurul fapt că mijlocul de transport folosit a dus la diminuarea duratei deplasării poate fi considerat că satisface cerința construcțiilor și că se poate deconta suma de 40 lei pentru transportul cu autobuzul pe distanța Tîrgu Mureș — Cluj-Napoca.

● **EMIL GHERMAN, Aiud** — Sporul pentru condiții deosebite de muncă se poate acorda, în baza reglementărilor elaborate de ministere sau organe centrale numai în situația în care s-a aprobat prin planul național unic de dezvoltare economic-socială pe anul respectiv. Prevederile Decretului nr. 170/1974 pentru majorarea retribuției personalului din unele ramuri s-a aplicat de la data de 1 august 1974, în mod eșalonat, pe ramuri, acțiune care s-a terminat la sfârșitul anului 1975.

● **PETRU PERJU, Botoșani** — Potrivit prevederilor art. 44 alin. (5) din Legea nr. 57/1974, adaosul la retribuția tarifară pentru depășirea sarcinilor de plan la indicatorii la care se recuperează nerealizările din perioadele anterioare, se acordă numai pentru depășirea rămasă după compensarea nerealizărilor. Modul de calcul prevăzut de Legea 57/1974 la alineatul arătat mai sus se aplică asupra retri-

buției tarifare convenite pentru timpul efectiv lucrat și, după caz, la indemnizația de conducere, la întregul personal existent în cooperativă în perioada de urmărire a planului (lună sau trimestru), pe total cooperativă. Nu se pot aplica alte modalități de calcul — neprevăzute de lege — numai pentru o parte din personalul aceleiași unități.

● **ȘTEFAN STĂNESCU, București** — Mutarea personalului în cadrul aceleiași unități de la un șantier la altul nu constituie un transfer în înțelesul art. 75 din Legea 57/1974. În consecință dv. fiind transferat de la șantierul Călărași la șantierul Metrou, în cadrul T.C.I.B., nu puteți beneficia de drepturile de transfer.

● **ALEXANDRU ROMAN, Suatu, Cluj** — S-au făcut demersuri pentru stabilirea bazei de calcul a impozitului datorat de cooperativele agricole de producție pentru fondul de retribuire plătit cooperativelor, potrivit prevederilor Legii nr. 2/1977. Cooperativele agricole de producție (art. 2 și 11 din Legea nr. 2/1977), plătesc impozit pentru întreaga suprafață deținută în folosință obștească, mai puțin suprafețele construite, deci, inclusiv terenurile neproductive, având în vedere obligativitatea unităților respective de a le pune în valoare. Cooperativele agricole nu plătesc impozit pentru suprafețele deținute de cooperatori ca loturi în folosință, impozitul datorat pentru aceste suprafețe fiind plătit de către cooperatori potrivit prevederilor de la capitolul II din Legea nr. 2/1977.

● **FLOREA BELDEA, Băilești** — În art. 75 din Legea nr. 57/1974 se face o distincție, la alin. 2, în ce privește condițiile de acordare a drepturilor prevăzute la alin. 1 al aceluiași articol. În timp ce indemnizația de transferare se poate plăti numai în cazul mutării efective a celui în cauză, care se poate constata și prin viza de flotant pe buletinul de identitate, celelalte drepturi (prevăzute la lit. a și d) se acordă numai în cazul schimbării domiciliului celui transferat și, după caz, al membrilor săi de familie.

● **FLORIAN CHEBELEU, Oradea** — Fiind adsolvent al învățământului mediu de cultură generală, ați absolvit cursul de specializare cu profil economic organizat potrivit Regulamentului elaborat de Ministerul Educației și Învățământului și Ministerul Muncii (conform adevărului Liceului economic Oradea nr. 247/1978). Având o vechime de peste 8 ani în funcții economice medii, puteți fi promovat, în con-

dițiile prevăzute de Legea nr. 12/1971, la nivelul de „principal”.

● **RODICA OBREJA, București** — Din datele transmise de dv. rezultă că n-aveți dreptul la sporul pentru vechime neîntreruptă în aceeași unitate, deoarece între 1 septembrie 1971 și 1 februarie 1972 ați întrerupt munca. Faptul că în perioada cit ați funcționat în învățământ n-ați beneficiat de spor de vechime nu este relevant întrucât cadrelor didactice care trec în unitățile de stat li se recunoaște timpul lucrat la acordarea, în aceste unități, a sporului de vechime corespunzător.

● **NICOLAE PALEU, București** — În art. 17 din Legea 27/1967 privind concediul de odihnă se prevede modul de calcul al indemnizației în sensul că retribuția medie zilnică se obține prin împărțirea sumei realizate la numărul lunilor luate în calcul (din ultimele 12 luni) și apoi la 25,5. În unitățile unde se aplică reducerea timpului de lucru (o zi la patru săptămâni), suma medie realizată în cursul unei luni se împarte la 24,4 aflându-se retribuția medie zilnică, care se înmulțește cu numărul zilelor lucrătoare de concediu.

Pentru personalul care a lucrat în unități unde reducerea timpului de muncă s-a aplicat la o dată mai apropiată (unde nu s-au realizat deci 12 luni cu reducerea unei zile pe lună) calculul se face separat pentru lunile anterioare reducerii, împărțirea făcându-se la 25,5 zile, iar pentru restul lunilor (pînă la 12) împărțirea se face la 24,4.

● **AUREL PĂUN, Titu, Dimbovița** — La promovarea dv. în funcția de contabil revizor se aplică art. 33 alin. (3) din Legea nr. 57/1974 (personalul promovat în funcții superioare se încadrează la nivelul de bază al retribuției funcției). În cazul în care retribuția tarifară, la nivelul de bază, este mai mică sau egală cu cea avută, acest personal va fi încadrat la o gradăție care să-i asigure o creștere a retribuției tarifare cu o clasă. De asemenea, se aplică art. 194 din aceeași lege, care precizează că în cazul în care la clasa de retribuție tarifară nu corespunde nici o gradăție la noul loc de muncă, întrucât se situează între două gradății consecutive, încadrarea se face la clasa de retribuție imediat următoare.

● **CONSTANTIN BUCUR, Boldești, Prahova** — Studiile în învățământul superior economic, pînă la absolvirea lor, nu pot fi echivalate cursurilor de specializare cu profil economic prevăzute în anexa 2 la Legea nr. 12/1971 (poziția 68).